קול דודי דופק — חובת יהדות התורה לארץ-ישראל

מה הייתה תגובתנו לקריאת קול דודנו, לשפע חסדיו ונִפְלְאוֹתָיו? האם קמנו ממשכבנו ומיהרנו לפתוח את הדלת, או שמא המשכנו לנוח כאותה רעיה [בשיר השירים], והתעצלנו לקום ממיטתנו? "רָחַצְתִּי אֶת רַגְלַי אֵיכָכָה אֲטַנְּפֵם" (שיר השירים ה:ג).

כל החרדה והפחד לשלמותה הטריטוריאלית של מדינת ישראל, כל הרמזים של אויבינו המכוונים לוויתורים טריטוריאליים מצד מדינת ישראל, וכל דרישותיהם החצופות של הערבים לשינויי גבולות - מבוססים על עובדה אחת בלבד: היהודים לא יישבו את הנגב ולא הקימו בו מאות יישובים. אילו היה הנגב מיושב במאות אלפי יהודים, אפילו נאצר לא היה מעלה בדעתו את האפשרות לקרוע אותו ממדינת ישראל. מרחבים רחבים ובלתי מיושבים מסכנים תדיר את שלוות המדינה. התורה כבר הדגישה רעיון זה באומרה "לֹא אֲגָרְשֶׁנּוּ מִפָּנֶיךָ בְּשָׁנָה אֶחָת פֶּן תִּהְיֶה הָאָרֶץ שְׁמָמָה וְרַבָּה עָלֶיךָ חַיַּת הַשָּׂדֶה" (שמות כ"ג, כ"ט). העובדה שהיהודים כבשו את הנגב אינה מספקת - ההתיישבות היא החשובה. הרמב"ם הגדול פסק שהקדושה הראשונה של ארץ ישראל לא הייתה קדושה לעולם משום שהייתה תוצאה של כיבוש צבאי, שבטל על-ידי התקפה אלימה של אויב שצבאו היה רב וכלי מלחמתו רבים, אשר כבש את הארץ ולקחה מאיתנו. הקדושה השנייה של הארץ, שנעשתה דרך חזקה והתיישבות ברשות שמים, בעמל ובזיעה, לא בטלה מעולם. הקדושה המבוססת על התיישבות בארץ היא, פשוטו כמשמעו, לעכשיו ולעולם! אנו אשמים מאוד בהזנחה גסה זו. יהדות אמריקה יכלה בוודאי להאיץ את תהליך ההתיישבות. אך מדוע שנבחן את חטאי האחרים ונטיל את האחריות על כתפי יהודים שאינם שומרי מצוות? הבה נודה בחטאינו שלנו ונתוודה על מחדלינו. בקרב יהודי אמריקה, היהודים האורתודוקסים נושאים באשמה הכבדה ביותר על הקצב האיטי של כיבוש הארץ באמצעות התיישבות. היה עלינו, נאמני היהדות, להקשיב לקריאת הדוד ביתר חריפות, ולהגיב לה מיד במאמץ יוצא דופן. בפירושו על הפסוק "וַהֲשִׁמֹתִי אֲנִי אֶת הָאָרֶץ" (ויקרא כ"ו, ל"ב), מביא רש"י בשם תורת כהנים: "זו מידה טובה לישראל, שלא ימצאו האויבים נחת רוח בארצם כשהיא ריקה מיושביה האמיתיים". ארץ ישראל אינה ניתנת להיבנות על-ידי שום אומה או עם אחר. רק לעם ישראל ניתן הכוח להתיישב בארץ ולהפריח את שממותיה. הבטחת הבורא הפכה למציאות מופלאה בתקופות שונות בדברי ימי ארץ ישראל. אל לנו לשכוח אף לרגע, כי ארץ ישראל, כמגנט, משכה אליה את אומות העולם - הן נוצרים והן מוסלמים. מסעי הצלב בימי הביניים נערכו במטרה לכבוש את ארץ ישראל וליישבה בנוצרים. כל עמלם של הצלבנים עלה בתוהו. הם לא הכו שורשים בארץ. אפילו המוסלמים המקומיים לא הצליחו ליישב את הארץ כראוי. היא נותרה שממה צחיחה, כנאמר "וְהָיְתָה אַרְצְכֶם שְׁמָמָה" (ויקרא כ"ו, ל"ג). גם בעת החדשה, כאשר אומות אירופה, במאות השבע-עשרה והשמונה-עשרה, התיישבו ואיכלסו יבשות שלמות, נותרה ארץ ישראל שוממה ובמצב פרימיטיבי יותר משכנותיה הערביות: מצרים, סוריה והלבנון. אילו הייתה הארץ מיושבת בידי עם חרוץ, מצליח ותרבותי, אילו הייתה הארץ מאוכלסת ומפותחת כראוי, הייתה זיקתנו אליה נשחקת במרוצת הזמן, ולא הייתה דורכת בה רגל יהודית. זרים היו אוכלים את טובה ופריה, וזכויותינו היו בטלות ומבוטלות. אולם ארץ ישראל לא בגדה בעם ישראל. היא שמרה לו אמונים, ממתינה לגאולה לאורך השנים. ההיגיון מחייב, אם כן, שכאשר ניתנה לקהילה היהודית ההזדמנות לשוב לארצה - אשר מנעה אוצרותיה מזרים ושמרה אותם עבורנו - היה על היהודים החרדים למהר לקיים מצווה כה גדולה, להתמסר בשמחה ובהתלהבות לעבודת קודש זו: בניין הארץ ויישובה. ברם, לצערנו, לא כך הגבנו. כאשר ה"שוממה", שציפתה לנו בכיליון עיניים מדור לדור, הזמינה אותנו לבוא ולגאול אותה משממונה, וכאשר הדוד

ששמר על השממה במשך כמעט תשע-עשרה מאות שנה, וגזר שבמשך זמן זה לא יצמח עץ, ולא יפרו בארות את האדמה, דפק על דלת הרעיה, אנו היהודים החרדים - הרעיה - לא התעוררנו ממשכבנו לפתוח לדודנו. אילו היו לנו יישובים רצופים לאורך הארץ מאילת ועד דן, היה מצבנו שונה לחלוטין.

הבה נודה בפומבי ובכנות: אנו מלינים על מנהיגים מסוימים בישראל ועל יחסם לערכי המסורת שלנו ולקיום המצוות. התלונות מוצדקות. יש לנו טענות חמורות כלפי ההנהגה החילונית בארץ ישראל. ואולם, האם רק הם אשמים, והאם אנחנו טהורים וזכים כמלאכי השרת? הנחה זו משוללת יסוד. יכולנו להרחיב את השפעתנו ולעשות דבר-מה לעיצוב דמותה הרוחנית של הארץ, לו רק היינו ממהרים להתעורר משנתנו ולפתוח את הדלת לדודי הדופק. חוששני שאנו, היהודים האורתודוקסים, עודנו שקועים בתרדמה מתוקה. אילו הקמנו יותר קיבוצים דתיים, אילו בנינו יותר שיכונים לעולים דתיים, אילו הקמנו מערכת חינוך מקיפה - מצבנו היה שונה לחלוטין. או-אז לא היה צורך לבוא בטרוניה כלפי מנהיגי התנועות האחרות. אנו היהודים האורתודוקסים לוקים במחלה ייחודית שאינה מצויה אצל יהודים לא-דתיים (למעט חריגים בודדים). כולנו קמצנים. איננו מצטיינים במתן תרומות נדיבות, בהשוואה לשאר יהדות אמריקה. אנו מסתפקים בפרוטות, ותובעים בתמורה לנדבתנו הדלה את שכרנו בעולם הזה וחלק בראש. כך הגיע כבודנו לשפל המדרגה, ואין אנו מפעילים השפעה ראויה על החיים היהודיים כאן באמריקה ועל מהלך העניינים בישראל. אמריקה הגדולה והחופשית היא ארץ של צדקה. הממשל עצמו, בשנים 1945-1956, הקציב 55 מיליארד ו-350 מיליון דולר לפרויקטים של סיוע חוץ (המספרים באמת מעבר להשגתנו), ונדבנים זוכים לכבוד אמיתי בארץ זו היודעת לתת ולעזור בשיעורים כאלה. לפיכך, אנו היהודים האורתודוקסים איננו ראויים לגדולה שיש לאחרים. לאחרונה הפכנו למומחים בביקורת ומציאת פגמים. ("וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטִמֵּא אֹתוֹ" [ויקרא י"ג, ג]). אנו יודעים היטב לבקר, לחפש מומים ולהביע דעות כמומחים מדומים. דבר אחד, עם זאת, נעלם מעינינו, והוא שהכהן המטמא חייב לצאת אל מחוץ למחנה להיות עם המצורע כדי לטהרו. "וְיָצָא הַכֹּהֵן אֶל-מִחוּץ לַמַּחֲנֶה... וְצִוָּה הַכֹּהֵן" (ויקרא י"ד, ג-ד). עלינו לבנות לא רק כמה פינות קטנות, שהשפעתן אינה מורגשת, אלא מוסדות מרכזיים לאורכה ולרוחבה של אמריקה וארץ ישראל. מוטלת עלינו החובה לטהר את אלה ש"מחוץ למחנה", הנמצאים במחנה העצום של הבורות. לשם כך, יש צורך בסכומי עתק; ואנו, היהודים האורתודוקסים, רחוקים מלהיות נדיבים וצדיקים. מסיבה זו, מוסדותינו כאן ובישראל סובלים ממחסור. התנועה הציונית הדתית במיוחד נאלצת להסתפק בסכומים זעומים. בשל מחסור בכספים, התנועה אינה יכולה לתפקד כראוי. אכן, הרעיה הנאמנה יפה מאוד, עיניה כיונים ופניה מקרינות חן יפה (שיר השירים א', ט"ו; ד', א'). היא יפה הרבה יותר מהרעיה הלא-דתית. אולם, "שֶׁקֶר הַחֵן וְהֶבֶל הַיֹּפִי" (משלי ל"א, ל') אם רעיה זו קמצנית ועצלה מאוד. "פָּשַׁטְתִּי אֶת-כָּתָנְתִּי, אֵיכָכָה אֶלְבָּשֶׁנָּה" (שיר השירים ה', ג'). כשפונים ליהודי עשיר ומבקשים ממנו לתרום למטרה צודקת, הוא עונה: "אני נוסע לפלורידה, והשנה החלטתי להתאכסן במלון יוקרה, ואין לי אמצעים לתת לך מה שביקשת." מה אמר החבר למלך הכוזרים? "הבשתני מלך כוזר!... ואמרנו 'והשתחוו להר קדשו' [תהלים צ"ט, ט'] אינו אלא כצפצוף הזרזיר" (כוזרי ב', כ"ד). האם איננו שומעים בחרדתנו לביטחונה ושלוותה של ארץ ישראל בימינו את קריאת הדוד המתחנן לרעיה שתכניסו? הוא כבר קורא שמונה שנים, ועדיין לא זכה למענה ראוי. ובכל זאת, הוא ממשיך לקרוא. למזלנו הטוב, ארצנו המורשת נעשתה יפה יותר. הדוד לא הראה לרעיה משוא פנים, אך הוא מרחם עליה. הדוד קרא רק לרגע קצר באותו לילה ונעלם, אך עמנו הוא מגלה סבלנות יוצאת דופן. זה שמונה שנים שהוא ממשיך לקרוא. הלוואי שלא נחמיץ את ההזדמנות!!